

Izhaja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila
delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 33.

V Ljubljani, 20. decembra 1898.

Letnik IV.

Za Božič.

„Slava Bogu na višavi in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje“, tako so prepevali nad betlehemskimi planjavami ob rojstvu Kristusovem nebeški krilatoči, oznanujoči zapuščenemu človeštvu odrešenje — srečne boljše čase. Tedanji rodovi zdihovali so v obupnosti po onem, kojega jim je Bog obljubil odrešenika. Mogotci tedanjih časov tlačili so vbogo ljudstvo in je izžemali do kosti. Delavci bili so sužnji, s kojimi se je smelo ravnati po volji njihovih gospodarjev. Delo je bilo po večini pri vseh narodih sramotno, brez vsakega ugleda. Edino izvoljeno izraelsko ljudstvo se je po večini izneverilo pravemu Bogu in je pomagalo zažigati kadijo malikom. Vsled tega nastale so tudi v tem ljudstvu zmešnjave, ki so rodile gorje celemu rodu. V teh zmešnjavah zasvetila je celega sveta rodovom in stanovom v betlehemskem hlevcu nebeška luč — Jezus Kristus.

Prisel je med revne zemljane ne kot kralj neba in zemlje, temveč kot revno dete — sin revne matere, ki nima, da bi svojemu novorojenčku postlala na mehkih blazinah, marveč ga položi v revne jasi. Za svojega skrbnika in rednika izvoli si vbožnega delavca tesarja, ki s težkim delom svojih rok služi bori kruhek.

S tem, da je Bog izročil svojega Edino-rojenega revni delavski družini, proslavil in blagoslovil je posebno delavski stan, ki do tistega časa ni imel med ljudmi nobene veljave. Odrešenik sam je delal, pomagal je svojemu redniku opravljati težko delo in si je s tem nekako služil svoj kruh. Ko je

prišel izvrševati svoje božje poslanstvo, izvolil si je dvanajst delavcev-ribičev za svoje posebne zaupnike in apostole. Revno ljudstvo je bilo, ki je vsprejelo nauk krščanstva, v katerem je videlo svojo rešitev za ta in oni svet. Revno sužno delavno ljudstvo je bilo kvas mogočni stavbi krščanstva na svetu. In kako tudi ne? Saj jim je velelo krščanstvo, da smo vsi ljudje na svetu sinovi jednega Očeta, ki je v nebesih. Bogatini naj spoštujejo delo in pomagajo vbogemu trpinu. Bogataš in berač sta brata. Vsakemu se mora dati njegovo zasluženno plačilo. Vsi ljudje na svetu se morajo med seboj ljubiti in spoštovati. Pohlepnost, zavist, ošabnost, nesramnost itd. proglasé se po krščanstvu kot nečednosti, ki sramoté vsakega človeka. In ko je zadostil Odrešenik na Golgoti grehu, človeštvu, razšli so se delavci, — apostoli po vsem svetu in prizigali narodom luč krščanstva in njega socializma na zemlji. To krščanstvo in njega socialni nazori vtemeljeni v veri na Boga prekvasil so v primerno kratkem času vkljub najgorjemu nasprotstvu bogatinov in mogotcev tedanje dobe ves poznati svet. Trpinom prisijalo je zlato solnce slobode in omike. Delo se je spoštovalo in delavec prišteval človeštvu. O zlata doba, ko je krščanstvo pretvorilo svet duševne in materijelne.

Toda tudi to je skoro do cela zginilo na zemlji. Delavci postali smo zopet le orodje bogatašev, ki nas samo toliko cenijo, kolikor imamo v sebi stvarilne moči. Ponizani smo nizko do živali. Krščanstvo se pri naših modernih bogataših in njih privržencih ne vpoštevja več. Zato tudi človek-delavec pri njih

nima večje veljave kot je njegova delavna moč — fizična sila. Toda ne obupajmo! Iz nova se v omikanih narodih med delavci pojavlja krščanska misel. Iz nova upamo trpini rešitve od krščanstva. Veselo znamenje za nas je: da se po celim svetu družijo delavci v krščansko-socialno organizacijo in da dobivajo tudi od drugih stanov nekaj moralne opore. Pred devetnajstimi stoletji rodil se je Kristus, ki je prinesel na svet nebeški nauk človekoljubja, miru in pravičnosti. Sedaj pa se rodi nova doba, ki povdarja, da je rešitev ljudstva iz socialne bede le v krščanstvu. In zaradi tega kliče ljudstvom, da morajo Kristusovi nauki dobiti zopet veljavo v celi človeški družbi. Rodi se nam novi čas zopetnega odrešenja iz moderne kapitalistične sužnosti! Ob krščansko-socialnem prepričanju in delovanju razbilo se bode vkljub posmehu in zabavljanju zaslepljenih nasprotnikov — poslopje zlatega teleta in na njega mestu vzrastla stavba, v kateri bode vsem ljudem mogoče oživiti mir in peti slavo Bogu na višavi.

Don Boskovo socialno delo.

Krščanska ljubezen ni le zadovoljna, da uteši telesno lakoto. Sirotelemu, zapuščenemu, lačnemu otroku dati kos kruha, je gotovo dobro delo, katero tudi poplača Bog. A otrok nima le telesa, on ima še nekaj dražjega. On ima tudi neumrljivo dušo, katere se lažje pogine duševno, nego telo pred lakoto. Zato so pa tudi ustanavljali kristjanje vseh časov sirotišnice, katere so z večine vodile redovne osebe. Kaj so vsa taka zave-

LISTEK.

Mir na zemlji!

S hvaleznim srcem bodo obhajali krščanski narodi, krščanske družine, živeče ali v šumnem mestu ali tihotnem selu v nekaj dneh krasne božične praznike. Pač malokateri dan se nahaja v celim letu, katerega bi se radovalo vse, staro in mlado, bogato in revno, kakor se veseli svetega dneva, in ravno tako je tudi res, da se celo v našem vihar-nem času ne morejo vstavljati največji brez-božneži čudovitemu vplivu božičnih praznikov, nad katerimi je zapisano to, kar so prepevali v prvi sveti noči v nebeških višavah angelji: »Mir na zemlji ljudem, ki so dobre volje!«

Dal miru potrebuje ves svet, in zlasti mi Avstrijci. Komu niso neki znane avstrijski državi globoko vsekane rane vsled nesrečnih narodno-političnih bojov? Stranke družabnega in političnega prevrata, na eni strani socialna demokracija, na drugi strani pretirano

narodnjaštvo, ki skupno sovražijo Boga, vero, krščanstvo in vse zagovornike najvišjih dobrin v državi in družbi, spodkopujejo vse, kar je svetega: vero in krščansko krepost, spoštovanje božje in državne oblasti.

V tej splošni zmešnjavi, v kateri ima na mesto ljubezni do Boga in do bližnjega v korist strankarsko-političnih public glavno ulogo sovraštvo do vere in do bližnjega, prihaja zopet ljubki sveti dan, ki nas opominja z nebeškim slavošpevom: »Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!«

Bilo je skoro pred 1900 leti, ko se je rodil več tisočletij obljubljeni knez miru v Betlehemu kot slabotno človeško dete. Burni so bili oni časi: družabno življenje je bilo vse gnjilo, vsaka krepost je izginila iz zemeljskega površja. Vsak je hotel vladati drugemu. Sebičnost je slavila svoje slavlje. Največja nenravnost se je širila po vsem svetu. Drug je uničeval drugega, kakor da bi se moralo porušiti vse zopet v nič. Brezsrčno je zatiral bogatin reveža. V širnem rimskem

cesarstvu je propadlo družinsko življenje strašno. Oblastniki so bili najgorji nasilniki, ki so se vedli v svoji brezvestnosti nasproti ljudstvu kakor maliki. Predstojniki in podložniki, s kratka, vsi so pozabili na čast, ki so jo bili dolžni Bogu, in na pravice, katere ima Bog nad človekom, jedin namen človekov se je zdel vsem le še življenje.

Odpad od božjih zakonov in kreposti je bil vzrok, da je zginjal vsak red v državi in ljudstvu. Omikanci in priprosti so obupali nad resnico, kakor dvomljivec Pilat, ki je zasramujoč božjega Odrešenika, vprašal: »Kaj je resnica?« Največji tedanji paganski modroslovec je izjavil: da človeštvo nikakor ne more najti resnice in zadobiti sreče v taki zmedi in nravni propalosti drugače, kakor če pride sam Bog iz nebes in pokaže v temi tavajočemu človeštvu pravo, zgubljeno pot. In res, kar je željno pričakovalo judovsko ljudstvo, kar so slutili največji paganski umovi, to se je zgodilo. Včlovečil se je Bog in Zveličar je prišel na svet. Angelji so oznanjevali v noči Njegovega rojstva kot temeljni zakon

tišča za reveže storila, ni potreba natančneje razlagati; saj se nahajajo ona pač v vsakem večjem katoliškem mestu. O eni ustanovi pa hočemo malo več razpravljati, katera se je, — kakor se razvije neznatna pečka v velikansko drevo — razširila po celem svetu.

Dne 4. februarja 1888 se je pomikal velikanski pogrebni spreved po ulicah mesta Turina na Laskem. Več kakor 200.000 oseb je šlo za pogrebom. Mej pogrebi je bilo več škofov, mnogo duhovnov, plemenitasev, uradnikov, dijakov, delavcev in nebroj katoliških društev s svojimi zastavami. Kdo je bil neki ta mož, kateremu so skazovali na tak način zadnjo čast? Don Janez Bosko, navaden duhovnik, sin revnih, pobožnih kmečkih starišev. V največjem pomanjkanju je dovršil šole in postal 1840. duhovnik. S prearčno ljubeznijo je skrbel za mlade hudo delce, zaprte v kaznilnici in kmalu je izprevidel, da je večina izmed njih le radi tega tako globoko padla, ker so bili slabo vzgojeni, česar pa seveda niso bili sami krivi. Don Bosku se je spočela kmalu misel, da bi ustanovil zavetišča za osirotele dečke. A od same misli do njenega vresničenja je še velika pot.

O prvotnem delovanju Don Boskovem pri podučevanju zločincev v verskih resnicah ne bomo dosti govorili. Eno samo dejstvo naj pokaže, kako čudodelno moč je on imel nad mladimi duhovi. Ne daleč od Turina se nahaja državni zavod, v katerem je bilo 300 popolnoma zapuščenih mladeničev. Red in nadzorovanje je bilo jako strogo; a v kljub temu ni bilo najti pri mladeničih nobenega poboljšanja. Don Bosko jih začne redno podučevati v krščanskem nauku in je imel koncem maja leta 1855. duhovne vaje, ali misijon. Oo koncu misijona je opravil vsak dolgo spoved in prejel sveto obhajilo. Don Bosko je hotel poplačati njih voljnost in jim preskrbeti prost dan, da bi napravili prav dolg sprehod. Obrnil se je v tej zadevi najpreje na ravnatelja zavoda, kateri je rekel, da je to nemogoče. Nato je šel Don Bosko k ministru Rataciju, ki je bil jeden najbolj zagrizenih državnikov, ki so vladali kraljestvo Sicilijo in pozneje kraljestvo Italijo. Rataci se je prepričal sicer enkrat sam osebno o družabnem delovanju Don Boskovem in ga je vsled vpešnega napredovanja tudi jako pohvalil, vendar pa je imenoval njegovo namero neizpeljivo. Don Bosko mu odgovori: »Vaša Vzvišenost se moti; mladi ljudje me

ubogajo do pičiče; niti jeden ne bode zlorabil mojega zaupanja.« Rataci pomislija nekoliko in izjavi potem: »Dobro, naredite izlet; a jaz vam bom dal na razpolago 60 vojakov na konjih, kateri bodo skrbeli za red.« »Dovolite, Vaša Vzvišenost, da poskrbim sam za red; to bode boljše.« Tako se je zgodilo; izlet se je vršil in na večer so se povrnili vsi v ječo; niti eden ni zaostal. Rataci je vzkliznil: »Vi, duhovniki Božji, imate moč, ki je močnejša od vsake sile, s katero mi ne moremo razpolagati. Vi zamorete vladati srca; tega mi ne moremo.«

Če je zadobil Don Bosko s čisto duhovnimi sredstvi tako oblast nad mladimi ljudmi, kateri so bili skoraj vsi pravi zločinci, koliko večji je moral biti njegov vpliv na dečke, ki so bili le zanemarjeni in katerim je on podajal poleg dušne hrane tudi telesno. Nekega večera l. 1846 je potrkal neki popolnoma zapuščen deček na vrata Don Boskova; nekega drugega je pa dobil na ulici. Oba je spravil, ker je bilo Don Boskovo stanovanje jako ozko, v kuhinjo. To je bila prva spalnica za zavod, kateri je imel l. 1885, čez 1000 dečkov v 40 spalnicah. Dnevni red je bil v začetku naslednji: Po jutranji molitvi in sv. maši je dobil vsak 10 krajcarjev, s katerimi si je kupil kruha ali pečenega kostanja za predjužnino ali malico. Potem so šli k svoji rokodelskim mojstrom, katere jim je preskrbel Don Bosko. Opoludne so se vrnili v zavod; vsak je dobil leseno zlico in lončeno skledico. Vse se je vrtilo in trlo v kuhinji okoli gospe Margarete, Don Boskove matere, katera je bila jako obložena z opravili ves dan; zlasti je imela dosti dela s tem, da je pošila raztrgano obleko gojencem. V kuhinji je delila iz velikanskega lonca juho; sem ter tja so dobili še nekoliko krompirja ali riza, pri slovesnih prilikah italijansko narodno jed polento. Obednica je bil mali dvor v hiši; nekateri so se vseli na stopnice, drugi na kakšno bruno, večina pa na tla in vsi so povžili vse s hvaleznim srcem, kar jim je mogel preskrbeti dobrotnik, ki tudi sam ni imel boljše hrane. Ob poludveh so se razšli zopet k svojim mojstrom in zvečer se je ponovil zopet isti prizor kakor opoludne. Pri večerni molitvi je imel Don Bosko kratek nagovor, da je zbrisal slabe vtise iz njih src, katere so morebiti dobili v delavnici.

Ko si je zavod, imenovan oratorij sv. Frančiška Saleskega, valed velikih darov nekoliko opomogel, je napravil Don Bosko

leta 1856. v lastni hiši delavnice za različne obrti, za mizarje, strugarje, krojače, čevljarje, tiskarje itd. Na deželi je vstanavljal poljedelske šole. Povsod pa je osebno opazoval značaj in nadarjenost dečkov. Najzmožnejše je vsprejel v semenišča, kjer so se podučevali v predmetih, kakor se pri nas v gimnazijah. Če je kateri izmed njih kazal poklic za duhovski stan, ga je poslal v bogoslovnico in do leta 1889 se je vzgojilo nad 6000 duhovnov iz Don Boskovih zavodov. Od teh jih pripada 1200 bratovščinam, osnovanih od Don Boska. In čudno, da je isti minister Rataci, ki je odpravil l. 1854. s Kavurjem na Laskem 365 samostanov, izrazil željo, opazuje plodonosno delovanje Don Boskova, naj bi bil tem ustanovam še po smrti Don Boska zagotovljen obstoj. In za to ni mogel najti boljšega sredstva, kakor da se napravi red. Rataci se je precej bal cerkvenega zraka, še večji pa je bil strah pred družabno revolucijo, katera se je razvijala grozeče pred njim. Da bi se pa tej ognil, so se zdele Rataci-ju kot najboljše sredstvo Don Boskove naprave. Duhovniki, kateri so pomagali Don Bosku, so sklenili l. 1868 bratovščino, katero je bil potrdil papež Pij II. l. 1870. Ob smrti Don Boska je štel oratorij na Laskem, Francoskem, v Južni Ameriki 152 hiš s 130.000 gojenci, iz katerih je izstopilo vsako leto 25.000 mladih ljudi v vsakem oziru dobro pripravljenih, v javno življenje.

Naša organizacija.

Slovensko katol. delavsko pevsko društvo »Zvon« priredi na sv. Stetana dan, dne 26. t. m. zvečer veliko božično veselico v veliki dvorani »Katol. doma« na Turjaškem trgu. Sodeloval bo pri tej zanimivi veselici, katere mnogovrsten vspeh se objavi pozneje, iz posebne prijaznosti slavni tamburaški zbor »slov. kršč. socialne zveze«. K obilni udeležbi vabi delavce in vse njih prijatelje društveni odbor.

Stroj in njega socialni pomen Pretečeno nedeljo je v Katol. Domu predaval č. g. A. Kalan o stroju in njega vplivu na gospodarske razmere, pojasnujoč, kako visoko se je pospel človeški duh v raznih iznajdbah in vedi. Vkljenil je v svojo oblast vse naravne sile, celo blisk, ki ga človek opaja z nekakim strahom, vkoval si je v svojo službo. Iz tega sledi, da je človek močnejši kot vse moči zemlje in to moč mu daje njegov duh, kojega pa človek nima iz ozračja, ampak mu ga je moral podariti še mogočnejši in ta je Stvarnik. Stroj, iznajdba človeškega duha, prevstvaril je v kratkem

Silvestrov večer.

Češki špisal V. Kosmák.

(Dalje.)

Duri se odpró in dve ženski, star mož in bled, premrt deček, vstopijo. Ženski sta bili odeti z obledelimi pentljami in trakovi, obleka je bila obnošena. Če si pogledal nanji, razžalostil si se, kakor te razžalosti pogled na zvenelo rožo.

Lase sta imeli nakodrane in obraze nališpane. Jedna je nosila harfo, drago kitaro, stavec zabuhlega obraza je imel gosli, deček pa flavto. Sedli so za mizo in jeli igrati ter peti. Gostje so se razvneli čimdalje bolj in bolj, in čim bolj razvneli so bili, tem nesramnejše so bile pesni godcev, dokler naposled ni nastopila mlajša s starcem. Pela sta pesem dvoglasno — pesem, katere besede so bile nesramne, mimika, kretanje, s katerim sta spremljala petje, pa tako zoperno, kakor se to vidi le pri dunajskih »volksängerjih« v središču moderne kulture. Poslušalci so se režali in ploskali in krulili refrén s pevci vred. Ko so izpeli pesem,

prerojenja in ozdravljenja človeške družbe poročilo: »Čast Bogu v višavi in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!«

Oboje, »čast božja« in »dobra volja« ljudij je tako tesno združeno kakor vzrok in učinek; le izvrševanje naših dolžnostij do Boga, od katerega smo odvisni v času in v večnosti, zagotavlja nas zopet nebeskega blagoslova, srečnega miru in zemske sreče. Predpogoj za to pa je »dobra volja« človekova.

Če taji v prvi vrsti socialna demokracija Boga in razširja stanovski boj, to je, sovraštvo do bližnjega, potem je njen glas naravnost nasproten onemu, s katerim so pozdravljali angeli ob rojstvu Odrašenikovem svet, potem odpravlja ona s tem na prav podel način ono božjo naredbo, ki je prenovila človeštvo v krščanstvu.

Če kršijo prav samovoljno bogatinci in mogočnejši zakon krščanske ljubezni do bližnjega s tem, da izkoriščajo delavske stanove, tako tudi oni nimajo ljubezni do Boga in »dobre volje«, ki jo zahteva angeljski pozdrav.

Če se sprevrže narodno samoljubje v vladateljnost, v pretiranost, kakor se dogaja v Avstriji od večjih narodov nasproti manjšim, potem je izginil krščanski duh, katerega so razglasili angeli v sveti noči po božjem povelju.

To je naš čas! Kdo bode ozdravil njegove rane? Le spolnovanje božične pesni, ki je zadonela iz nebes: »Čast Bogu na višavi!« Le izvrševanje največje zapovedi novorojenega Odrašenika: »Ljubi Boga čez vse in svojega bližnjega kakor samega sebe!«

Ako že svet noče spolnovati tega angeljskega pozdrava — on ga ne ume, ker je preveč navezan na brezbožno in nenravno življenje, prizadevajmo si vsaj mi, ki vemo, kaj je krščanstvo za človeštvo in nas delavske stanove! Potem bomo vsi obhajali zadovoljno božične praznike, ki naj bi bili vsem »Glasnikovim« bralcem prav veseli in srečni.

način proizvodnje ali izdelovanja raznega blaga. Poprejšnje jednostavne male delavnice so se morale umakniti velikim tovarnam, koje goni stroj. Dalje nariše govornik posledice stroja v službi liberalnega gospodarstva glede propada obrtnega in žalostnih razmer delavskega stanu. Mesta in večji industrijski kraji se polnijo s kmetijskim ljudstvom. Stanovanja po taci krajih so se podražila in poslabšala, cene delu so padle, ženske in otroci so se vključili v službo stroja. Družinsko življenje se je vničilo, ker mora mož, žena in tudi otroci iskati dela v tovarnah, ako hočejo životari. Javna morala je padla, ker je razdrto redno družinsko življenje. Tako vidimo, da stroj ni prinesel na zemljo prorokovanih zlatih časov. Človeštvo je pri svojem napredku pozabilo jednega in to je: krščanskih načel. Dokler ne bodo ta načela prevevala duha bogatinov in delavcev, toliko časa pričakujemo zboljšanja zama. Le kadar se bo zopet spoštovalo krščansko načelo, in bodo ljudje prepričani, da je nad njimi gospodar Bog, potem bo tudi stroj postal blagoslov za človeštvo. Krščanski socializem se trudi uveljaviti to načelo in zato zakličem: živi, rasti, cveti in rodi obilen sad človeštva. Gromno ploskanje je bilo dokaz, kako dobro so govornika umeli poslušalci, kojih je bila polna dvorana. Hvala mu za to tudi na tem mestu z željo, da bi še večkrat kaj povedal. »Zveza« si pač sme častiti na letošnjih predavanjih.

»Slovenska kršč. soc. zveza« prireja redna predavanja v »Katol. domu« ob nedeljah zvečer ob 6. uri. Dne 4. t. m. predaval je veleč. gosp. vodja in profesor Tomo Zupan o družbi sv. Cirila in Metoda z ozirom na njeno versko stališče. Dvorana je bila polna poslušalcev, med katerimi smo pa zaman iskali naših za družbo vnetih omikancev. Toda tudi brez njih so delavci z zanimanjem poslušali res krasno predavanje. Burna pohvala je bila dokaz, da slovenski krščanski socialni delavci umevajo pomen družbe za slovenski rod. Gostinčar je konečno omenjal koristi Cirila in Metodove družbe za delavce, ker se njih otroci v družbinah solah poučujejo in ohranjujejo slovenstvu. Za družbo se je po predavanju nabrala svota blizu 8 gld. kot jubilejni dar. — Minulo nedeljo je predaval preč. g. kanonik Kalan o »stroju in njega soc. pomenu«.

Socijalne zadeve.

Premog. Sedaj, ko je nastopila zima, jeli so v Ljubljani trgovci s premogom misliti, kako bi mogli prisiliti prebivalce mesta, da bi jim plačevali premog dražje. Zasnovali so med seboj kartel, kjer so se dogovorili, da nastavi vsi ceno premogu za 50 kilg. 54 kr. Toda to se jim iz početka ni posrečilo, ker

je nekdo nastavljal takoj ceno na 45 kr. S tem je bil za prvo trenutje kartel trgovcev premogom vničen. Toda nekateri izmed teh ljudi so si pomagali drugače. Sklenili so namreč s premogarsko družbo v Trbovljah pogodbo, po kateri noben drugi trgovec iz Trbovelj in Zagorja ne dobi premoga, kot ravno dotični. S tem činom so onemogočili premogu v Ljubljani nižjo ceno, kakor jo bodo hoteli kartelirani trgovci. Ako pomislimo, v kakih žalostnih razmerah živi ogromna večina ljubljanskih delavcev, kako težko je živeti ob zaslužku, ki je v Ljubljani navaden, potem moramo pač misliti, kako hudo smo s tem prizadeti ravno delavci. Naše družine, ki trpe itak pomanjkanje živeža in obleke, naj zato, da bode trgovec s premogom mogel popiti več šampanjca in obrati več piščancev ter znositi več denarja v hranilnice, trpe še mraz. O, sveta skrb naših javnih zastopov in vlade za revno ljudstvo! Ako bi hoteli delavci zahtevati kako zboljšanje in bi uprizorili štrajk, naredili med seboj kartel, brž bi delovali vsi mogoči in nemogoči paragrafi — samo, da bi se ne skrivil las kakemu bogatašu. Tu pa, ko se gre za izkoriščanje vsega revnejšega ljudstva, se nihče ne gane. Puške in bajoneti so delovali pri štrajkih čeških rudarjev, toda mazinec javne oblasti se ne gane, ko se gre braniti lačne, raztrgane in bledolčne delavske družine še pred večjo revščino — mrazom. Sami se v tem oziru braniti ne moremo — ker nas nihče ne posluša, zato imamo pa državo, ki je dolžna braniti slaberega. Zakaj ne poseže tu vmes, ter trgovcem premoga kakor tudi premogarski družbi v Trbovljah jasno pove, da ne pusti izkoriščati javne potrebe v bogatenje posamnikov na račun drugih. Vemo, da se ne more prepovedati zvišanje cene kakemu blagu, toda vemo pa tudi, da se lahko prepove kartel, ki ima očividni namen, razširjati revščino mase ljudstva, in je s tega stališča tudi javno nevarno in škodljivo. Premogova družba v Trbovljah pa je s tem činom pokazala svetu svoj pravi namen: — masne dividende, katere naj zasluži in plača delavec premogokop in revež premogožgalec.

Organizacija slovenskih delavk. Gospodujoči gospodarski sistem liberalnih dob potisnil je tudi žensko v kolo velike produkcije. Ženska mora dandanes poleg možaka opravljati različna dela po tovarnah, rudnikih, železnicah, tiskarnah, pisarnah, kakor tudi pri različnih strokah male obrti. Vstanovile so

se nekatere vrste del, pri katerih je ženska skoro nenadomestljiva. Tobačne tovarne bi skoro brez ženskega dela ne mogle izhajati. Delavnice za perilo in ženske obleke potrebujejo tudi ženske roke. Nekoliko žensk je potreba tudi pri tekstilni industriji, dasi jih te vrste industrija vporablja dandanes veliko preveč, na škodo možkemu delu. Ženska dohaja čimdalje več prostora po tovarnah in marsikako delo, katero se je še pred nedavnim časom izvrševalo po možkih, izvršujejo danes ženske. Da se žensko delo po tovarnah in tudi drugodi vedno razširja, možko pa krči, je vzrok to, da ženska dela za manjšo plačo kot možak. Kapitalisti, ki iščejo le sami sebe, izrabljajo žensko nasproti možkemu v sebične namene. Ženska, ki je po svoji naravi vsvarjena za vse kaj drugega, kot za težka dela po fabrikah in rudnikih, potisnena je na ta način v konkurenčni boj nasproti možkemu. Ta konkurenčni boj med ženskim delom mora pa imeti in ima za vse delavstvo najžalostnejše posledice: Cena delu pada, možki brezposelni proletarjat po mestih in industrijskih krajih se vedno množi. Ženska, mesto da bi doma gospodinjala in odgajala otroke, se bori v tovarni za bori vsakdanji kruhek, s katerim preživlja v velikih slučajih moža in otroke. — Kapitalisti pa spravljajo radi tega večje dobičke. To ni pravično in je nečuvstvo, da bi morala ženska mesto možkega opravljati isto delo za več kot polovico manj plače. Nujna potreba je toraj poleg možke tudi ženska krščansko-socialna organizacija. Kaj pomaga možu boriti se za zboljšanje, ako mu žena z istim delom vničuje zaslužek s tem, da sama skoro zastoni trdo dela. Oba dela sta s tem na škodi. Pa tudi pri onih delih, pri katerih ženska ne konkurira možu, nima tistega zaslužka, kakoršni ji po pravici gre. Naše tobačne tovarne ne sejo podjetniku — državi nad 50 milijonov letnega dobička in vendar v primeri s to ogromno svoto, koliko dobivajo delavke, poseben dninarice? A drugje je še desetkrat slabše. To je jasen opomin in klic delavkam, da se v obrambo lastnega položaja socialno organizujejo v resno, za zboljšanje delujoča ženska krščansko-socialna društva. V Ljubljani obstoji vže »Katol. društvo za delavke«, ki v resnici lepo deluje in se razvija. Toda tudi tu se marsikaj pogreša, kar bi lahko mnogo koristilo socialnemu vprašanju delavk. Premalo socializma in preveč ozko-srčnosti za delavska društva ni dobro. Delavci se v resnici nahajamo v takem položaju, da nam je za našo eksistenco najresnejše misliti. Ženske bi se morale pri nas vdeleževati vsega javnega socialnega delovanja z možkimi. A kako je sedaj? Ako se napravi kje kak shod — ženske iščeš zama. Nasprotno odgovarjajo nekatere celo možkim vdeležbo. V Ljubljani n. pr. je na tisoče delavk, ki skoro vse tožijo o slabih razmerah, bodisi od jedne ali druge strani in kakšna je brezbriznost za javno socialno sodelovanje z možkimi. Sedaj, ko gloda nenasitni kapitalizem takorekoč vže ljudske kosti, vsaj sedaj naj bi se vsi delavci brez razlike ganili in si zasnovali krepko verigo v obrambo svojega življenja. Nasi bratje, vrli češki krščanski socialci, imajo vže močno žensko organizacijo katera izdaja poseben časopis za ženske z imenom »Ženske listi«. Kaj tacega tudi pri nas ni nemogoče, samo ganiti se je treba. Naš »Glasnik« pri ženskah do sedaj se ni našel velike milosti in seveda tudi ne opore. Upajmo, da se to predrugači. Seveda ženskam vgaja veliko bolj kaka lepa povest in pa različne pretresljive novice, kakor pa resni

vzela je mlajša notni papir in šla pobirat. Švanda ji je dal desetico, in ko se je zato posebno prijazno ozrla nanj, prijel jo je okoli pasu in ji pritisnil poljube na barvani obraz in — — — doma je sedela njegova žena z dvema otrokoma pri mizi. Otroka sta jedla redko juho, mati pa je plakala.

»Mamica, jejte!« dejal je deček.

»Le jej, dete moje, nisem lačna!«

»Kdaj pride tatek?« vprašala je deklica.

»Saj pride, le tiho bodi! Tu imata vsak jedno jabolko, da bosta vedela, da je danes poslednji dan v letu. Snejta ji, pa odmolita in pojdiva spat. Tu je mraz, a drva so draga. Prihranimo si kuriva.«

Uboga otročica sta prosila, da bi jima mamica nekaj pripovedovala, naj bi bila tudi pravljica o pedenj - množicah. —

»No, povem vama jo, povem — le molita in vlezita se! V postelji vama bo topleje!«

Otroka sta ubogala. Mati je pokleknila z njima in ko so dokončali večerno molitev, je rekla: »In sedaj molimo, Oče naš! za od-

vzetev težkega križa.« Mala tega nista razumela — ali molila sta v svoji nedolžnosti iskreno. Pa sta legla, mamica je sedla k njima, gladila ju po obrazih in jima pripovedovala bajko o pedenj — množicah.

Ko sta zaspala, sedla je za mizo in šivala ob medlem svitu svetilke s premrtima rokama, srajčice za otroka.

Odbila je deseta, najstja, dvanajsta. Švanda se je zganila in, kakor bi se hotela okrepčati, vzela križ s stene in ga poljubila.

Bilo je blizu jedne. Nekaj je udarilo na duri. Švanda je odprla, in njen mož je prilomastil v sobo in lepetal s hripavim glasom: »Ne čakaj, bestija! Sicer te — — —, a v tem se je zgrudil na stol. Glava mu je omahnila na mizo, in omamljen je spal. — Žena je ugasnila svetilko in tudi legla. Otroka sta se prebudila, ali od strahu sta zadrževala sapo, pritiskajoč se tesno drug k drugemu.

Tako so slavili pri Švandovih sv. Silvestra. (Konec prih.)

socijalni članki, katere prinaša »Glasnik«. Toda v kratkočasnicah in zabavi bo malo naše boljše prihodnosti, ta tiči le v resnem delu. Zato kličemo našim poštenim slovenskim delavkam: Naprej tudi ve, na resno delo za socijalno izboljšanje delavskih slojev!

Drobtine.

»Deutsche Stimmen« für Krain, ki jih vodi prof. na realki Binder, so dale našim slovenskim liberalcem krepko zausnico s tem, da jim nekako svetujejo odkloniti v deželni zbor »svotico« 6000 gl. za nemško gledališče v Ljubljani. Mi sicer ne vemo, kako bodo poslanci »napredne« stranke glasovali o tej točki, toda to pa vemo, da bi bilo veliko večje gospodarske važnosti, ko bi se mesto za nemško gledališče darovala rajše znatna podpora slov. delavskemu stavbinskemu društvu in pa tudi drugim dobrodelnim društvom. Naši delavci, obrtniki in kmetje, ki so stebri dežele, trpé; a zanje ni nikomur mari. Naših nemčurjev se bode gotovo očetovsko spomnila od slovenskih grošev bogateča »Kranjska hranilnica«, ki ima zanje vedno odprte roke.

»Lavoratore« umira! Kakor se čuje, se tla glasilo tržaskih rudečkarjev »internacionalne« barve že majó in utegne ta pridigar na rudečem stolu kmalo pobrati svoja kopita. Stvar je pa menda taka-le: tega lista glavni urednik Camber, je, kakor vsi generalissimi njegove vrste, hotel živeti z lahka, t. j. od novcev drugih. Videl je »Piccolo«, kako bogati s svojimi 15 000 odjemalci in sline so se mu jele cediti. Prepričan, da rudečkarški idealisti ne vzmorejo »kočije in konj« za svojega apostola, jel se je odvrčati od njihove zastave in mahati z repom okoli onih, ki nosijo novce v pušico »Piccolovo«. Jel je na vse kriplje zabavljati čez krščanstvo in Slovence, zagrešil mnogo kriminalnih napak proti pravici in ravnopravnosti — vender »Piccolovi« so ostali »Piccolovi« in k drugim so se pridružili še internacionalci in pustili Camberja na cedilu, ki morda že danes skesan premišlja, kaj bo, kaj bo li to! Rudečkarji pa najbrže postanejo skoro četa brez zastave.

»Delavski prijatelj« z novim letom preneha izhajati. Namestoval ga bo »Primorski list« s tem, da bo odločil poseben predal za socijalno vprašanje.

Italijanski delavci. Lah ni za nobeno reč, kakor za lenobo pasti in za prepevanje. Le malo je del, katera bi Italijan znal popolno. Že o zidarjih gre bajka, ko je Bog rekel raznim narodom, da si izberó svoja rokodelstva, izbral si je Lah zidarstvo in Bog mu je dejal: prav storiš, da si izbereš zidarstvo, ker imel boš vedno dosti posla, kar boš danes zidal, se bo jutri podrló. Za druga rokodelstva pa Italijan se celo ni. S Krasa se poroča, da hodijo Lah izvrševati razna dela, kakor kleparstvo, kovaštvo, rezarstvo itd. A povsodi se glasi ena tožba o teh ljudeh, da naredé svoje delo silno površno in nespretno, nasprotno pa da znajo goljufati in odirati ljudi neprimerno. Toraj je potemtakem Italijan res za samo sleparstvo! Dobro bi bilo, da se jih otrebimo, kjerkoli nas nadlegujejo.

Požrtvovalnost omikanih socijalističnih generalov. Kako voditelji stranke »rudečega nageljna« pri vsaki priložnosti, na ljudskih shodih, v državni zbornici in drugje kažejo svojo plemenito izobrazbo, ter res občudovanja vredne nesebične namene, je precej znano. Vendar si predrznemo na tem skromnem prostoru nekaterim zaslužnim glavam postaviti še bolj skromen spominek, ki naj oslepjenim na duhu razjasni resnico naslovnih besedij! — Poslanec Berner — čiste judovske krvi — je bivši suplent ali nadomestovalni učitelj na realki; to službo je moral leta 1887. púpstiti, ker ni imel potrebnihkušenj. Pretoikel je na to par let kot demači učitelj, na kar se l. 1890. vrže v tok socijalno-demokratske agitacije in postane pisatelj. In tako se Berner, — dasi ni bil nikdar delavec in že sedem let živi kot zasebnik — proglašuje za »zastopnika« delavstva. Zdaj ima 10 gl. na dan, ter se v pest smeje svojim

nekdanjim tovarišem, ki so bili tako bedasti, da so delali skušnje in se zdaj poté za malenkost letnih stotakov, dočim se on iz judokratske agitacije prav zložno masti. — Poslanec Cingr lahko spriča svoje »študijek« z dvojico spričeval ljudske šole, ki mu tudi zadostujeta za njegovo »vodstvo«. Od sedemdesetih let sem nič več ne dela, a ima se vendar — dobro. — Poslanec Daszynski (Daszynsky), je že na srednjih šolah dobil »potno knjižico«; šel je v svet. Izobražen je. Ne dela pa ničesar in dasi zastopa v zbornici na Dunaju »moža dela«, vendar pozna delo komaj iz pripovedovanja. — Posl. Hannich je skusil vse stroke znanja. Do 12. leta je hodil v šolo, ter se učil tkalstva; a vže krog šestdesetih let se je poprijel službe »ptic pod nebom, ki ne sejejo, žanjejo pa vendarle.« — Poslanec Hybeš je zajeel vso svojo omiko v dobi, ko je samo pol leta obiskoval ljudsko šolo. On je »mož dela« brez dela, ki se od 60. leta sem dela niti dotaknil ni; od one dobe je soc.-demokratski agitator, kar seveda nekoliko več nese nego pošteno delo. — Poslanec Kiesewetter je ogledal ljudsko šolo, a od l. 1875 ga delo ne živi. Njegov zaslužek so mu krvavi spisi in agitacija. — Poslanec Kozakiewicz je bil tudi na učiteljski pripravnici toliko časa, da — ni doštudiral. V času, ko ni bil zaprt, je bil igralec, črevljár, kamenar in stavbarski risar, ne da bi se bil jednega teh častnih poslov stalno poprijel. Zdaj vže 10 let agituje za soc. demokracijo, kar več nese. — Poslanec Resel je hodil v dvorazredno ljudsko šolo, pri vojaki se naučil krojaštva, a kmalu polomi vse igle ter se udinja »rudečemu mojstru«, kateremu »šiva« že 25 let. — Poslanec Rieger se je, prišedši iz meščanskih šol, izučil usnarstva, in služil tri do štiri goldinarje na teden. A pustivši vendar to ubijanje vže pred 10 leti, je postal spisovatelj z 10 gl. na dan. — Poslanec Steiner je delal »kečaje« v brusilnici stekla, in sedaj se nazivlje »delavca«, a dela ni videl svojih 10 let. — Žid dr. Verkauf živi od zaklada soc. dem. bolniških blagajnic, kojih pravni zastopnik je. Torej tudi — delavec. — Poslanec Vratny šel se je po ljudski šoli učiti mizarstva, pa mu ni dišalo. — G. Vratny, socijalistični kandidat za Plzenjsko, je neprenehoma v sporu s svojimi delavci, koje skuša izrabiti do zadnje kapljice. Delavci se pritožujejo, da se morajo pri njem bolj ubijati, kakor pri komu si bodi drugemu; tudi jih sili rusiti nedeljski počitek. To dokazujejo objave pri policijskem uradu ter poročila, v časnikih objavljena, da je bil g. Vratny zopet in zopet tožen radi motenja nedeljskega počitka. Tak se vam pokaže v pravi luči soc. demokrat »delavec«, ki je proti vsakemu izsesavanju. — Drug »delavec«, gospod Krejči (krojač), je imenovan voditeljem pisarne bolniške blagajne s približkom borih 1000 gl. na leto. Vidite požrtvovalnost prvakov soc. demokracije in njih odkritosrčnost do delavcev?! Kjer le morejo, iztisnejo groš iz delavcev in zraven se dadó za svojo agitacijo še bujnoskrasno odškodovati. Drugače v teoriji ali na jeziku, drugače v praksi ali v dejanjih! — Heller je bil svoje dni pletar koškov, l. 1881 gre po svetu, a od l. 1895 opravlja kaj plodno službo predsednika okr. bolniške blagajne v Teplicah. Mesto koškov »plete« danes politiko. Iz vsega se torej razvidi, da vsi ti vodniki »proletarcev« so — »delavci«.

F. P.

Državni proračun. Finančni minister je predložil državnemu zboru proračun za leto 1899. ki kaže za 36 milijonov večjo potrebsčino. Za državljane res lep Miklavž!

Delavske hišice in ogerska vada. V Pešti se je ustanovilo društvo »Delavski Dom«, ki ima namen zidati delavske hišice. Finančni minister (ne naš, ampak ogerski!) je obljubil društvu 500.000 goldinarjev podpore. Torej pol milijona goldinarjev daje ogerska vlada temu prevažnemu namenu. Pri nas pa v tem oziru vsé spi, dasi so se poslanci že zasebno in javno potegovali za to zadevo.

Poštenjak. »Čujte vendar, Dobnik«, je zavpil Iguč, ko je srečal na ulici svojega znanca, »preteklo je že šest mesecev, odkar sem Vam posodil 5 goldinarjev!« — »Sedem

mesecev«, je popravil Dobnik resnega obraza. — »Torej sedem«, se je jezil Iguč, »in obljubili ste mi, da mi jih vrnete v enem tednu. Obljubili ste mi pri vsem, kar Vam je sveto, da mi jih vrnete v sedmih dneh, a ne v sedmih mesecih!« — »Vem«, odvrne Dobnik žalostno in izvleče iz žepa svoj zapisnik. »Tisti petak je bil iz leta 1887 in ima številko 672.929. Natanko sem si to zapisal, in še le potem sem petak zmenjal. Od takrat sem se pa trudil zama, da dobim ta petak nazaj!« — »Toda«, je hrumeel Iguč, »drugi petak bi bil ravno tako dober!« — »Ne«, odgovori Dobnik otožno in zmaje z glavo, »jaz sem poštenjak. Ko ste mi dali petak, sem Vam rekel: dal ga Vam bodem nazaj, in to je bil tudi moj pošten namen. Iguč, ljubi prijatelj, precej, ko zapazim kje petak s številko 672.929 iz l. 1887, ga bodem skušal dobiti v svojo oblast in takoj ga Vam vrnem, ker dano obljubo jaz držim, naj bode kar hoče.«

V novo zgrajenej hiši na Karlovski cesti št. 24. je eno prilično

stanovanje,

obstoječe iz dveh sob z vsemi pritlikinami, s prvim svečanom oddati pod prav ugodnimi pogoji. Več se poizvé ravno tam: I. nadstr. desno.

Da svoje čitatelje in prijatelje obvarujemo škodo, moramo jih opozoriti, da se zopet poskuša ponarediti priljubljena Kathreiner-Kneippova sladna kava. Ponujajo jo zlasti manj skušenim ljudem na deželi. Resno opominjamo, da nihče ne vsprejme sladne kave, kot pravo, v modro-belih izvornih zavojčkih s podobo župnika Kneippa in imenom »Kathreiner«. Le to je priporočil č. g. župnik Kneipp in le ta sladna kava ima duh in okus prave kave. 3—2

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Frano Pavšner,

krojač v Ljubljani,

Vodnikov trg št. 4.

PRISTEN

Cena stroja 25 kr. (50 stropov)
vsebine 500 gramov.

V svojo isetno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvorne zavojke.